

מחשבת קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן

SHORT MACHSHAVA ON THE DAF

חיד"א שו"ת חיים שאל סי א'

שאלת ממני חיבה יתירה עינא ולבא על אודות רא אלהים צנוע ומעלי ובירכתי ביתו מתנהג בחסידות וכבר רישומו ניכר בכל באי שער עירו אמנם קפיד אזוגו שלא ללבוש שתי זוגות תפילין מאחר דמרו ז"ל פסק דלא יעשה כן אלא המוחזק ומפורסם בחסידות ואם מניחם יאמרו עליו שמחזיק עצמו למפורסם בחסידות ומש"ה מונע עצמו יורינו המורה היש טעם בדבריו כי כבר הוחזק לקדוש וכל העם עונים אחריו מקודש. ואף גם זאת לא אכחד כל קבל

תשובה אני בצדק אחזה דיש להפך בזכות גברא צניעא דלא בעי למעבד עובדא בנפשיה כמעשה בחסיד. ויש להביא ראיה ממאי דאמרינן פ' איזהו נשך דף ס"ז ע"ב רבינא אכיל בנכייטא וכתבו התוס' תימא דלעיל אמרינן דצורבא מרבנן אפילו בנכייטא לא ניכול ועוד דלעיל אפילו בקיצותא רב אחא ורבינא ואפילו מאן דשרי מודה בנכייטא דאסור לכל הפחות לצורבא מרבנן ואומר ר"ת דרבינא לא היה רוצה ליטול את השם ולעשות עצמו צורבא מרבנן עכ"ל הא למדת כי במה שלא נכון לעשות לצורבא מרבנן לאכול בנכייטא רבינא אכיל שלא ליטול השם וכבר הי' מפורסם בעירו ובעולם דגברא רבא טובא הוא. וה"ה דמצי הא גבר' פריש' שלא להניח שתי זוגות תפילין שלא ליטול השם שהוא מוחזק בחסידות ויש מקום לומר דנ"ד עדיף מההיא דרבינא ואין להאריך:

חיד"א ברכי יוסף חו"מ סי טו, ג

ליה דלא כרש"י. ע"ש¹⁵. ותו אשתמיטתיה להשבות יעקב דאחת מהראיות שהביא מהר"י וייל בתשובה סימן קס"ג, והובאה תשובתו במהריק"ו שורש קס"ג, היא מהא דאמרינן פרק הרבית (ב"מ) דף ס"ז (ע"ב) דרבינא אכיל בנכייטא ולא היה מחשיב עצמו תלמיד חכם, כמ"ש התוס' שם, וק"ו לדידן. והזכיר רביה זו מהר"א הלוי בספר זקן אהרן סימן ל"ב. ע"ש. והרואה יראה בש"ס שם שאמרו צורבא מרבנן אפילו בנכייטא לא ניכול, ולשון התוס' שם כך הוא, ואומר ר"ת דרבינא לא היה רוצה ליטול השם ולעשות עצמו צורבא מרבנן. ומאחר שכן כשהביאו הגדולים הנז' מהר"א ומהר"י וייל ודעמיה רביה מזה דאין תלמיד חכם בדורות הללו, ודאי הוא דחכם הדור הזה איש לו נעדר והן נגרע מצורבא מרבנן, דהרי רבינא לא היה מחזיק עצמו לצורבא מרבנן, וק"ו לדידן. וזה היפך דברי הרב הנזכר¹⁶.

בבא מציעא סז

עניין: שלא להחזיק עצמו תלמיד חכם

שו"ת מהר"י וייל סי קסג

מקובלני ממורי מהר"י מולין ז"ל¹³, שבזמן הזה לא דיינינן לקנוס ליטרא זהב מי שמזלזל צורבא מדרבנן¹⁴, והביא ראייה מספר האגודה, שכתב בפרק קמא דחולין (יה), א¹⁵ וז"ל, "האי טבחא דלא סר סכינא כו", כתבו הגאונים דעתה אין ת"ח מקפידין אך¹⁶ מוחלין. ועוד נראה לי, דבעונותינו אין עתה ת"ח שיודע אפילו מסכת כלה¹⁷. ואותרו שתיקן ספר האגודה היה קודם הגזירות והיה למדן מופלג, ואפילו הכי כתב דבזמנו לא דיינינן דינא ת"ת. וכ"ש בזמן הזה, שבעו"ה נתמעטו הלבבות, והרבה רבנים דאפילו צורתא דשמעתא לא ידעי, ואין בידם לא לחם ולא שמלה¹⁸, ביתם ריקם מכל טוב, יש מהם המתייהרים להשתרר¹⁹ ולהשתמש בכתר הרבנות, וכוונתם בשביל כבוד עצמם כדי שישבו בראש וילכו בראש, ויש מהם שכוונתם להרבות ממון. וכל המדות שמנו חכמים²⁰ שצריך ת"ח להתנהג בו, הם אינם נוהגים באותם המידות, ולהנאות עצמם הם מכוונים. ויש מהם שאינם מדקדקים במעשיהם וסני שומענייהו, ועל ידם מתחלל שם שמים²¹. ופשיטא דאין להם דין ת"ת, לא למיעבד דינא לנפשיה²², ולא לקנוס ליטרא זהב המזלזל בו. ומטעם זה לא נהגינן בשום למדן בזמן הזה דין ת"ת²³, דבהדי הוציא לקיא כרבא [ב"ק צב, א]. וכן היה דין מהר"ז כן ז"ל בנורנבער²⁴, וכן היינו דנין אני והוא הלכה למעשה. ועוד מביא מהר"י ז"ל ראייה, אמרינן²⁴ בפרק איזהו נשך (ב"מ סז, ב), ת"ת²⁵ לא ליכול בנכייטא, וכתבו התוס' [ד"ה רבינא], אע"ג דרבינא היה אוכל בנכייטא, לא היה מחשב עצמו כת"ת, אלמא דרבינא לא מחזיק עצמו כת"ת. וכ"ש אנו דרדקי, יתמי דיתמי, שאין לנו להחזיק עצמינו כת"ת וכאין אנו נחשבינן.

שי"ד חו"מ סי א' סי"ק יט

צטמ"ע [נסקכ"ג]. ופסק מור"ס צו"ד צכ"י רמ"ג ס"צ צה"ה, שאין לת"ח צומן הזה דין ת"ח לענין ליטרא דדהבא, והוא מתרומת הדשן [נס"ס שמ"א], וכ"כ מהר"ק שורש קס"ג. ונתשונות ר"י מטראני החדשים [ח"ב חו"מ] סוף סימן ת"ז חולק ע"ז ודחה בשמי ידים, וס"ל שיש לו דין ת"ח לענין ליטרא דדהבא, ועיין עוד

שבות יעקב ח"א סי קמד

ולא טעם דמס' הש"ך שם צכ"ק א' וכן י"ל קל"מ ראייה מהא דליתא נפ' כל כתיבי דף ק"ט והוא מקור הדין צכ"י שם אמר רבא סימ' לי דכי לתא לורבא מדרבנן לדינא קמאי לא מונינא רישא חכי סריא עד דמכסינא כזכמייה פ"כ ולורבא מדרבנן פירש"י פ"ק דסעתי דף ד' פ"א סיינו כחור חריף וא"כ אף דצומן הזה אין דין תלמיד חכם ממש מ"מ עכ"פ יש לכם דין כחור חריף וק"ל. (אף דלא נעלם ממני שהכ"ח השיג על הכ"י נזה וכתב שאין מסיניא